

Kabinet pro standardizaci

- Sdružení českých spotřebitelů považuje standardizaci (tourozumímenejntvorbu norem, ale komplex dalších příbuzných a souvisejících oborů - posuzování shody, akreditace, metrologie, dozor nad trhem) za svoji dlouholetou prioritu.
- Za účelem profesionalizace činností spojených se zapojením spotřebitelů do standardizace byla sdružením založena v r. 2009 obecně prospěšná společnost - Kabinet pro standardizaci.
- Kabinet plní obecně prospěšné činnosti a poskytuje obecně prospěšné služby s mandátem, který zahrnuje ovlivňování standardizační práce z hlediska důležitosti pro zájmy českých spotřebitelů na národní, evropské a globální úrovni, komunikaci s národními i regionálními úřady a institucemi a se zástupci podnikatelské sféry, zejména z oblasti malého a středního podnikání a s dalšími s cílem podporovat rozvoj čistého podni-

katelského prostředí ohleduplného vůči zájmům spotřebitelů, působit v oblasti vzdělávání, osvěty, vydavatelsko-nakladatelských činností a poradenství ve vztahu k jednotlivým oblastem standardizace atp.

- Kabinet je připraven se zástupci MSP témata vývoje norem úzce komunikovat a již tak činí; může MSP i napomoci jejich zapojení do standardizace koordinovat. Je to v souladu s jeho statutem i přesvědčením, že zájmy spotřebitelů a MSP jsou často velmi blízké.

Zdroje a odkazy

- Pokyn CEN/CENELEC 17, Návod pro zpracování norem zohledňujících potřeby mikropodniků, malých a středních podniků
- SMEs and Standards, Guide to the European standardization proces, CEN/CENELEC, 2010
- www.unmz.cz
- www.top-normy.cz
- www.npj.cz

Pod záštitou a s podporou
Národní politiky kvality

NÁRODNÍ POLITIKA KVALITY

Děkujeme za pravidelnou podporu
našich vydavatelských počínů Českému
akreditačnímu institutu, o.p.s.

Děkujeme za aktivní
spolupráci s námi
Hospodářské akademii Cheb

© Sdružení českých spotřebitelů, o. s.; září 2011

Text zpracoval Ing. Libor Dupal (Sdružení českých spotřebitelů a Kabinet pro standardizaci); Tato publikace byla při přípravě obsahu komunikována s Hospodářskou komorou ČR a s Asociací malých a středních podniků a živnostníků ČR.

- Navrhli jste přechodové období odrážející důsledky změn?
- Vyhodnotili jste, zda je potřebná příručka pro zavedení normy?

Dostupnost technických norem prostřednictvím ČSN ONLINE

- **Jak jsou prodávány tištěné normy?**
Prodej tištěných norem již nezajišťuje zásilková služba ÚNMZ, ale smluvní prodejci. Seznam prodejců zveřejňuje ÚNMZ na stránkách www.unmz.cz. V Informačním centru ÚNMZ v ulici Biskupský dvůr je možno zakoupit normy vytištěné na počkání, pokud se jedná o menší množství norem.
- **Prodávají se jednotlivé normy v elektronické podobě, v PDF formátu?**
Normy ČSN v PDF formátu se neprodávají jednotlivě, ale je k nim poskytován placený internetový přístup. Systém je pojmenován ČSN online. Vstup do systému je na stránkách ÚNMZ.
- **Jaké jsou možnosti získání internetového přístupu k ČSN?**
Internetový přístup může získat kterákoliv firma nebo podnikající či nepodnikající fyzická osoba se sídlem nebo bydlištěm v ČR, která má vlastní e-mailovou adresu. Pro firmy a pro jednotlivé osoby

jsou použity dva oddělené systémy:

- ♦ „ČSN online pro firmy“ a
- ♦ „ČSN online pro jednotlivce“.

Systém ČSN online pro firmy je vytvořen tak, aby umožňoval klientovi správu jeho uživatelů. Výhodou je pouze jedna platba za rok, za všechny uživatele najednou a v jediné faktuře.

Naproti tomu Systém ČSN online pro jednotlivce je určen spíše pro jednotlivé osoby, živnostníky nebo malé firmy, které nebudou chtít mít více než jednoho uživatele.

Hlavními výhodami jsou možnost zaregistrovat se do systému přímo na internetu a možnost zaplatit platební kartou nebo bankovním převodem, a to bez smlouvy.

České normy (tzn. také veškeré evropské normy) jsou tedy uživatelům dostupné velmi snadno a za velmi rozumnou cenu. Kde je nepochybný problém, je dostupnost a cena jiných norem: ISO/IEC, které nejsou převedeny do evropských anebo ČSN norem a zejména národních norem třetích zemí (např. GHOST STANDARD v Ruské federaci) jsou pro exportéra obvykle nezbytné z důvodu srovnání požadavků a jejich pořízení je pro MSP velmi nákladnou záležitostí.

Koordinace, spolupráce

- I z uvedeného velmi stručného přehledu je zřejmé, jak složité je zajistit průběžné a systematické zapojení zainteresované strany do standardizačního procesu - z hlediska odborného i technického zázemí, koordinace, finančních nákladů.
- Na rozdíl od velkých výrobních, popř. obchodních hráčů mají MSP (a ještě více mikropodniky) logicky obtížně přispívat

přímo k procesu tvorby norem; jednání o potřebách anebo zájmech MSP by měla prioritně probíhat prostřednictvím jejich zastřešujících sdružení anebo odvětvových uskupení.

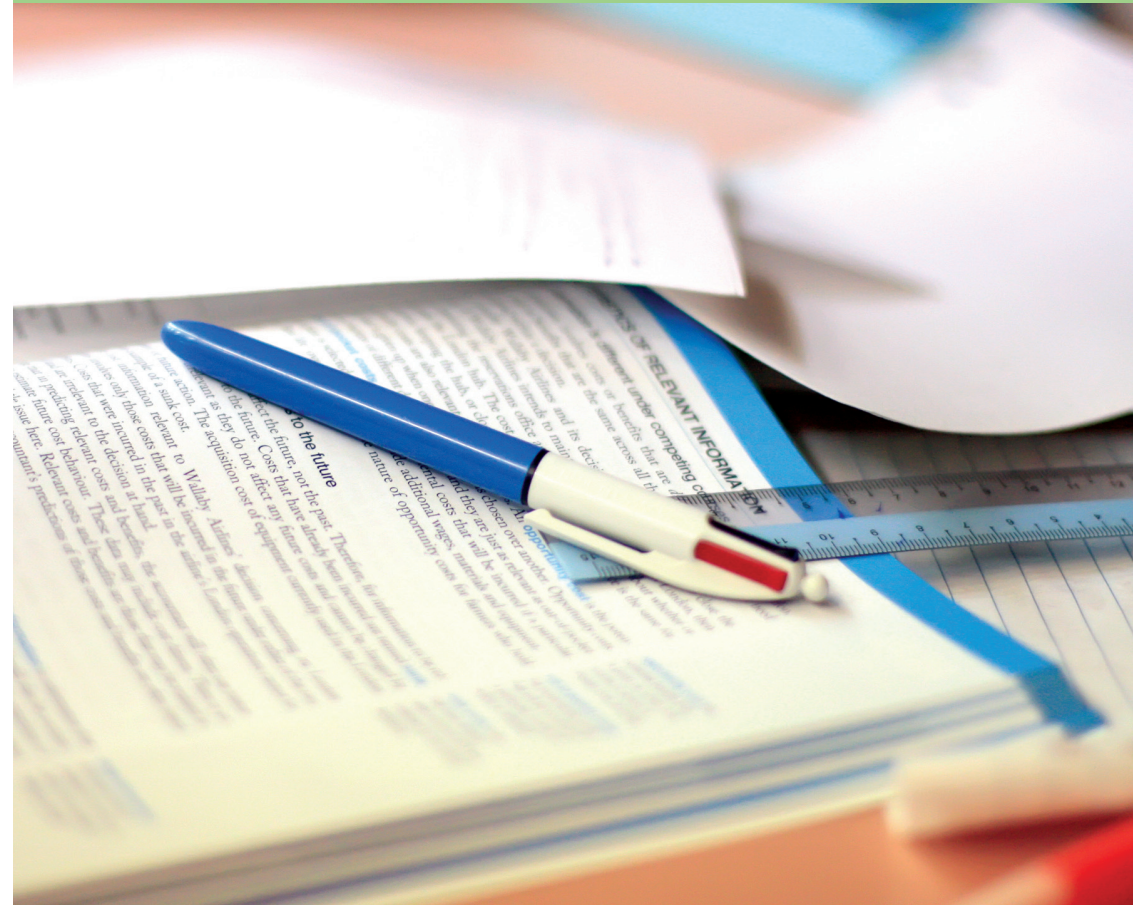
- Tento logický závěr je ještě výraznější v případě společenských slabších stran, tedy zejména spotřebitelů. Právě spotřebitelé vypracovali **model pro zajištění zapojení slabších stran do standardizace a ověřili jeho funkci** na „spotřebitelích“.
- Základním principem modelu je, že pro každou slabší stranu funguje „koordinační centrum“; to je smluvním partnerem národního normalizačního orgánu, tedy ÚNMZ, pro zajištění zastoupení dané slabší strany. Jasnou paralelu lze

spatřovat ve vztahu Evropské komise (EK) a ANEC (Evropská organizace pro koordinaci spotřebitelů ve standardizaci) a podobně v případě MSP ve vztahu EK a NORMAPME (Evropská organizace pro koordinaci MSP ve standardizaci). Koordinační centrum zajistí kontakty se všemi zainteresovanými subjekty, přípravu a projednání stanovisek a připomínek ve vztahu k technickým normalizačním komisím či dalším subjektům, podklady a také spolupráci na evropské úrovni (ANEC v případě spotřebitelů, NORMAPME v případě MSP) atd. Rozsah úkolů určených pro každé koordinační centrum bude smluvně vymezen a financování zajištěno prioritně z veřejných zdrojů, v souladu s „balíčkem o budoucnosti evropské normalizace“ EK, vydaným v červnu 2011.

- Spotřebitelé pro tento účel založili specifickou neziskovou společnost – Kabinet pro standardizaci.
- MSP by měly hledat ve spektru zainteresovaných stran přirozené partnery, s nimiž nacházejí společné pozice a stanoviska. Nezřídka to mohou být právě spotřebitelé; a nepochybně také subjekty ze sféry „výzkumu a vývoje“.

S technickou normou k úspěchu na trhu a v podnikání

Technické normy usnadňují a podporují podnikání; i pro malé a střední podniky a mikropodniky je proto důležité nejen normy široce užívat, ale také se účastnit jejich tvorby.

Mikropodniky a malé a střední podniky (MSP) tvoří 99 % podniků v Evropě; 92 % podniků má méně než 10 zaměstnanců. MSP jsou přítomny aktivně a mnohdy velmi významně ve většině odvětví výroby a služeb. Tato ekonomicky naprosto nezastupitelná skupina však bývá zcela nedostatečně zastoupena v odborných pracovních týmech, které vyvíjejí a formulují technické normy. Jejich zájmy **mohou být proto brány do úvahy ve srovnání s velkými partnery a konkurenty na trhu nedostatečně.**

Proč tomu tak je? Uvědomují si drobní podnikatelé důsledky tohoto stavu?

V této subtilní tiskovině naznačujeme, proč je pro úroveň technické normalizace důležitá účast tzv. **slabších zainteresovaných stran** (tj. MSP, ale také společenských partnerů, zejména spotřebitelů). Chceme připomenout principy, které mohou být důležité pro MSP při tvorbě norem a jak napomoci překonat možnou absenci slabších zainteresovaných stran, tedy i MSP v normalizační práci.

Ing. Libor Dupal, Sdružení českých spotřebitelů, o. s., Kabinet pro standardizaci o. p. s.

Co je to technická norma

Technická norma není obecně závazná, to by ale v našich očích nemělo snižovat její význam. Je to dokument schválený Úřadem pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví (ÚNMZ), jehož vydání

bylo oznámeno ve Věstníku Úřadu. Norma poskytuje „pro obecné a opakované používání pravidla, směrnice nebo charakteristiky činností nebo jejich výsledků zaměřené na dosažení optimálního stupně uspořádání ve vymezených souvislostech“. Normy se vytvářejí na mezinárodní úrovni (např. ISO), na regionální - pro nás zejména evropské úrovni (evropské normy vytvářené např. v CEN) či na národní úrovni. **Podstatná kapacita národní normalizace se týká přejímání evropských popř. mezinárodních norem.** Proto je tak důležité se zapojit do tvorby norem na těchto „vyšších“ úrovních. Pokud výrobek či služba nejsou vyrobeny podle normy, může to výrobek či službu zcela diskvalifikovat z umístění na vnitřním trhu EU; posouzení shody k vydání prohlášení o shodě a připojení označení CE je při nejmenším podstatně dražší (shoda se základními požadavky se musí prokázat jiným způsobem; často ale shodu jiným způsobem ani prokázat nelze); atd.

Jak normy pomáhají?

- Zajišťují konzistentnost podstatných charakteristik zboží nebo služeb jako bezpečnost, kvalitu, ekologii, hospodárnost, spolehlivost, kompatibilitu, vzájemnou propojitelnost, účinnost a efektivnost.

- Kodifikují nejnovější technologie a usnadňují jejich převod do praxe. Jsou proto důležitým zdrojem znalostí. Podávají výtah znalostí expertů a zpřístupňují je všem. Zajišťují, že nebudeme „znovu objevovat Ameriku“.
- Podporují zavádění vývoje a inovací, zefektivňují výrobu zboží a poskytování služeb, přispívají k bezpečnosti výrobků a služeb a čistotě životního prostředí.
- Usnadňují obchod na národní, regionální i mezinárodní úrovni.
- Jsou efektivní a běžně používanou podporou národních i nadnárodních technických předpisů.
- Jsou nezastupitelným nástrojem pro sjednání kvality výrobků a služeb. Ač nezávazné, při jejich aplikaci mohou smluvní strany předejít mnohým problémům, neboť norma definuje jednoznačně kvalitu výrobku či dodávané služby, anebo zakládá i presumpci shody a tedy bezpečnosti. Normy tak přinášejí prospěch konečným uživatelům výrobků a služeb.

Překážky zapojení do technické normalizace a užívání norem

- Nabídka služeb MSP a mikropodniků souvisí s úrovní mnoha znalostí.
- Ekonomicky malý subjekt se obvykle hluboce specializuje na odborný aspekt své profese, ale mnohdy nemá dostatečné zdroje na získání potřebných širších informací a znalostí. Tato situace je odrazem i systémových slabin podnikání ve službách a na tuto skutečnost upozorňuje i vláda ve své Strategii konkurenceschopnosti.
- Náklady na zavedení některých norem

mohou být relativně vysoké, zejména zavedení norem zaměřených na sériovou nebo hromadnou výrobu. To může způsobit nízký zájem normy používat a tedy i zapojit se do procesu jejich tvorby. Podnikatelské subjekty si ne vždy uvědomují důležitost užívání norem a zapojení do standardizace podceňují.

- Jinou alternativou je, že podnikatel si uvědomuje důležitost normy, ale rezignuje na své zapojení do procesu tvorby. Jeho technické a finanční kapacity jsou omezené, a tak „vyklidí“ pole a vývoj norem přenechá ekonomicky silným stranám a státu.
- Je třeba ale vzít v potaz, že odborní konzultanti, certifikátoři, zkušební a výzkumné laboratoře, státní zaměstnanci

a další osoby zapojené do procesu mohou mít odlišné zájmy než malé podniky zapojené do výroby nebo distribuce specifických produktů nebo služeb. Proto zájmy každé z těchto zainteresovaných stran musí být pečlivě posouzeny a zapojení slabších stran je zásadní.

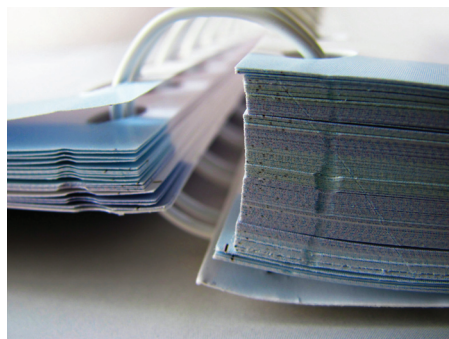
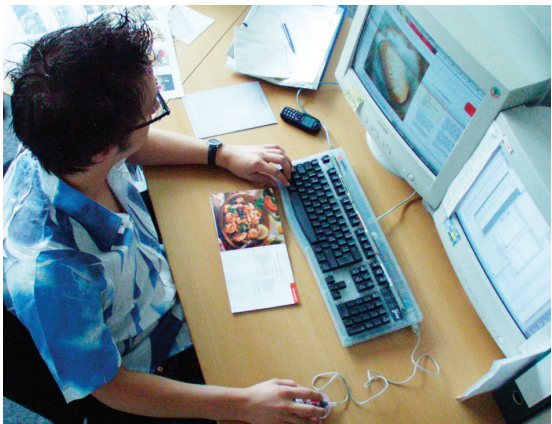
Důležitost zapojení MSP

- Uživatelé norem, tedy i MSP mají užitek z technické odbornosti norem, jejichž zpracování se neúčastní.
- Vzhledem ke skutečnosti, že MSP jsou přítomny téměř ve všech odvětvích, musí být věnována zvláštní pozornost řešení zájmů malých a středních podniků a zejména mikropodniků jako potenciálních uživatelů norem.
- Výrobky a služby MSP by mohly mít na trhu slabší pozici v důsledku závislosti na větších konkurentech, dodavatelích nebo zákaznících. Budou se muset přizpůsobit existujícím řešením na trhu, např. evropským normám.
- V porovnání s ostatními potenciálními cílovými skupinami uživatelů norem mají MSP někdy velmi odlišné modely podnikání.
- Normy mohou být a často bývají velmi složitými technickými dokumenty. Prvním předpokladem širokého využívání norem proto je zajistit, že normy budou srozumitelné těm, kteří je budou užívat. Účast slabších stran v procesu normalizace může tento aspekt napomoci řešit.
- Pokud budou normy řešeny i z hlediska MSP a dalších slabších stran, přinese to užitek všem stranám zainteresovaným v normalizaci. Řešení jejich potřeb může vést k významnému růstu používání norem.

Vývoj technické normy – zastoupení MSP

Při samotné přípravě normy je třeba hodnotit výši nutných investic na technologii, vybavení a testování, školení zaměstnanců, náklady na zavedení normy a dostupnost jednotlivých prvků. Norma samotná musí být dostatečně srozumitelná, při tom má být přesná a kompletní; měla by být vypracována přiměřeně jednoduchá a finančně nenáročná metoda, jak ověřit shodu s požadavky normy. Má obsahovat informace o tom, v čem se liší od předchozích verzí, a naopak vkládáme co nejméně odkazů na další normy. Je rovněž zapotřebí zvážit období přechodu na používání normy a potřebu zpracování zaváděcího manuálu. Dále uvádíme několik aspektů normalizace důležitých specificky pro MSP. Tento zkrácený výčet není vyčerpávající a z prostorových důvodů uvádíme jen velmi stručný „pomocný kontrolní seznam“ („checklist“).

- Příprava nového pracovního úkolu
 - Zkontrolovali jste relevanci normy pro trh a zvláště pro MSP? Je normy třeba? Je velmi důležité sledovat ši-

rokou oblast normalizačního vývoje, vybírat priority, zvažovat účast a zastoupení v té které konkrétní normě ...

- Zkontrolovali jste, zda mezi všemi zainteresovanými stranami existují zvláštní potřeby pro MSP? Je třeba důsledně komunikace se všemi stranami a efektivního prosazování zájmů MSO...
 - Hledisko nákladů na zavedení normy musí být zváženo už při zpracovávání normy
 - Vyhodnotili jste investiční náklady na zavedení (technologie, zařízení, zkoušení)? Vyhodnotili jste náklady na školení (zaměstnanců)?
 - Ověřili jste, že jsou dostupné všechny prvky potřebné ke splnění určitého požadavku, například pokud jde o technologii, produkty, zkušební zařízení, zkušební laboratoře, práva intelektuálního vlastnictví atd.?
- Vytvoření obsahu, struktura
Zde zejména nelze detailněji popisovat principy práce z hlediska tvorby odborného obsahu. Z hlediska přístupu a struktury alespoň připomeneme a zdůrazníme:
 - Je zvolený přístup srozumitelný? Použili jste popisné vysvětlivky?

- Je norma přesná a úplná podle předmětu normy?
- Identifikovali jste jednoduché a nákladově efektivní způsoby ověřování shody s požadavky? Vyhodnotili jste náklady na zkoušení? Vyloučili jste zbytečně přísné zkušební režimy?
- Je norma pokud možno (přiměřeně dané věci) krátká?

© Pokyn CEN/CENELEC 17, Návod pro zpracování norem zohledňujících potřeby mikropodniků, malých a středních podniků

- Jestliže je norma rozsáhlá, vyhodnotili jste možnost jejího rozdělení do kratších norem?
- Lze se ve struktuře normy snadno orientovat? Začlenili jste podpůrné grafy, diagramy atd. (je-li to možné)?
- Použili jste jasný jazyk srozumitelný všem potenciálním uživatelům normy?
- Snížili jste počet citací (např. norem) na minimum?
- Poskytli jste jasné informace o změnách proti předchozí verzi normy?

